

**UCHWAŁA NR LXII/441/2023
RADY POWIATU GRODZISKIEGO**

z dnia 19 grudnia 2023 r.

w sprawie uchwalenia „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024-2026”

Na podstawie art. 12 pkt 11) ustawy z dnia 05 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowych (Dz. U. z 2022r., poz. 1526 ze zmianami) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2023r., poz. 1426 ze zmianami) Rada Powiatu Grodziskiego uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026”, stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Grodziskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2024 r.

Przewodniczący Rady

Sebastian Skrzypczak

Załącznik nr 1 do uchwały Nr LXII/441/2023
Rady Powiatu Grodziskiego
z dnia 19 grudnia 2023 r.

**POWIATOWY PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
NA LATA 2024 - 2026
Grodzisk Wlkp. 2023**

**POWIATOWY PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
NA LATA 2024 - 2026
Grodzisk Wlkp. 2023**

Spis treści

- I. Podstawowe założenia programu - str. 4**
- II. Schemat usytuowania programu w systemie zarządzania strategicznego oraz podstawy prawne programu - str. 5**
- III. Analiza pieczy zastępczej w powiecie grodziskim w latach 2021 – 2023 - str. 7**
- IV. Efekty realizacji „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Grodziskim na lata 2021 – 2023 - str. 10**
- V. Analiza zagrożeń w rodzinach i system wsparcia rodzin w gminach powiatu grodziskiego - str. 18**
- VI. Wnioski z analizy pieczy zastępczej w Powiecie Grodziskim w latach 2021-2023 - str. 21**
- VII. Wnioski do programu wynikające z analizy pieczy zastępczej - str. 22**
- VIII. Cel Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 - 2023 - str. 23**
- IX. Zakładane rezultaty realizacji programu - str. 29**
- X. Limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2024 - 2026 - str. 30**
- XI. Planowany budżet programu - str. 31**
- XII. Projektowane źródła finansowania programu - str. 33**
- XIII. Beneficjenci programu - str. 34**
- XIV. Realizatorzy programu - str. 35**
- XV. Monitoring i ewaluacja programu - str. 36**

I. Podstawowe założenia programu

Podstawą prawną opracowania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej jest art. 180 pkt 1) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (tj. Dz. U. z 2023 r., poz. 1426 ze zmianami). Ustawa reguluje zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz sprawowania pieczy zastępczej.

Preambuła do w/w ustawy wskazuje, iż celem podstawowym pracy z rodziną jest dobro dziecka, założeniem dobro rodziny oraz współpraca wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących na rzecz dziecka i rodziny.

W myśl ustawy zadania związane z zapewnieniem dzieciom pieczy zastępczej należą do zadań własnych powiatu. Głównymi zadaniami w tym zakresie m.in:

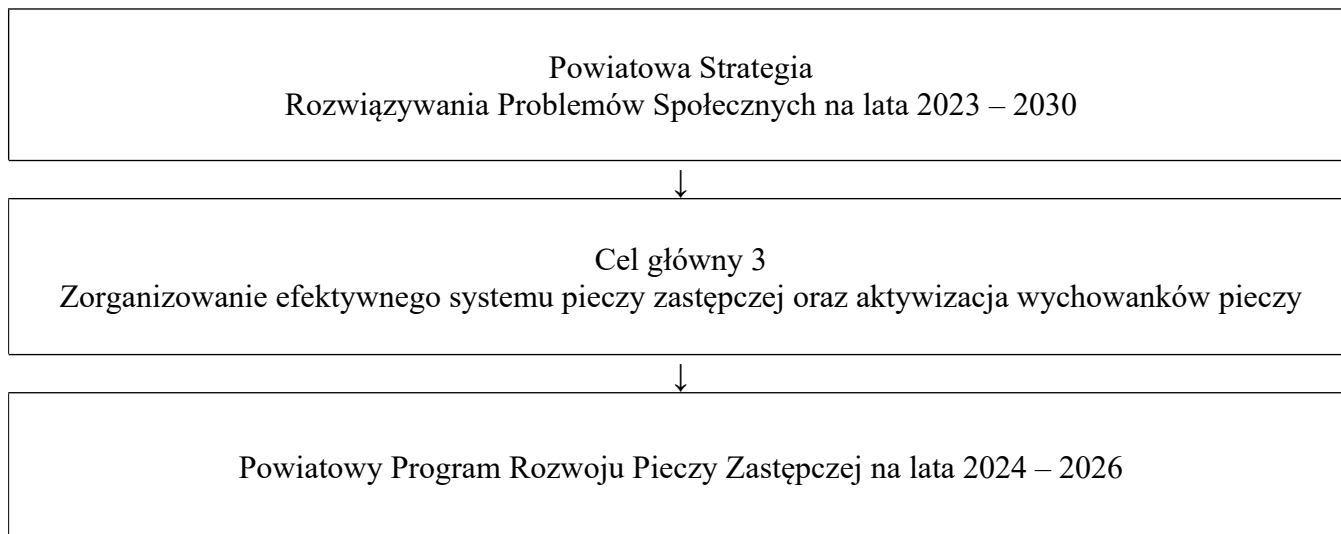
- przygotowanie dzieci przebywających w pieczy zastępczej do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki oraz rozwiązywania i podtrzymywania bliskich osobistych społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczenia straty i separacji oraz zdobycia umiejętności społecznych,
- wspieranie procesu usamodzielnienia osób opuszczających rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- tworzenie warunków do powstania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych,
- organizowanie i finansowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka itp.,
- organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, tworzenie grup wsparcia i specjalistycznego poradnictwa,
- finansowanie świadczeń pieniężnych dla dzieci z rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka,
- finansowanie pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i wiele innych zadań.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyraźnie podzieliła kompetencje między samorządem gminy i powiatu. Praca z rodziną biologiczną należy do zadań własnych gmin, za organizację pieczy zastępczej odpowiada powiat. Efektywny system działania wspierania rodziny przeżywającej trudności w pełnieniu swoich funkcji opiekuńczo – wychowawczych wymaga szczególnego nacisku na profilaktykę oraz pracę z rodziną biologiczną. **Z punktu widzenia idei przyświecającej ustawodawcy umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej musi być ostatecznością i to dopiero po wykonaniu przez gminę wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej.**

Stąd też potrzeba opracowania co trzy lata Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej, który z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań, nakreśli kierunki działań w perspektywie trzyletniej. Jego głównym celem będzie zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc w rodzinnych i instytucjonalnych formach opieki zastępczej, właściwych warunków oraz stosownych środków finansowych. Założenia programu oparte zostały na solidaryzmie społecznym, podmiotowości i partycypacji obywateli zgodnie z zasadą pomocniczości państwa.

II. Schemat usytuowania programu w systemie zarządzania strategicznego oraz podstawy prawne programu

Niniejszy powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej jest zbieżny z założeniami Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2023– 2030

Podstawy prawne programu

Działania w zakresie rozwoju pieczy zastępczej, w tym zadania zapisane w niniejszym Programie, podejmowane są i realizowane w oparciu o następujące przepisy i dokumenty:

1. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku,
2. Konwencji o Prawach Dziecka z dnia 20 listopada 1989 roku,
3. Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym,
4. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
5. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
6. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

III. Analiza pieczy zastępczej w powiecie grodziskim w latach 2021 – 2023

1. Charakterystyka rodzinnej pieczy zastępczej.

W przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania dzieciom przez rodziców biologicznych z uwagi na ich śmierć lub zawieszenie, ograniczenie czy pozbawienie władzy rodzicielskiej, organizowana jest piecza zastępcza.

Od 1 stycznia 2012 roku, zgodnie z art. 39 ust. 1 ustawy o wpieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1. Rodzina zastępcza:

·**Spokrewniona** (małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka),

·**Niezawodowa** (małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka)

·**Zawodowa**, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna.

2. Rodzinny dom dziecka

3. **Rodziny pomocowe** (sprawują opiekę nad dzieckiem w przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą).

2. Instytucjonalna piecza zastępcza.

Placówka opiekuńczo – wychowawcza zapewnia dzieciom całodobową lub okresową opiekę oraz zaspakaja niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne wychowanków.

Umieszczenie w placówce opiekuńczo – wychowawczej powinno następować po wyczerpaniu wszystkich możliwości udzielenia pomocy rodzinie biologicznej lub w sytuacji, kiedy nie ma możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej.

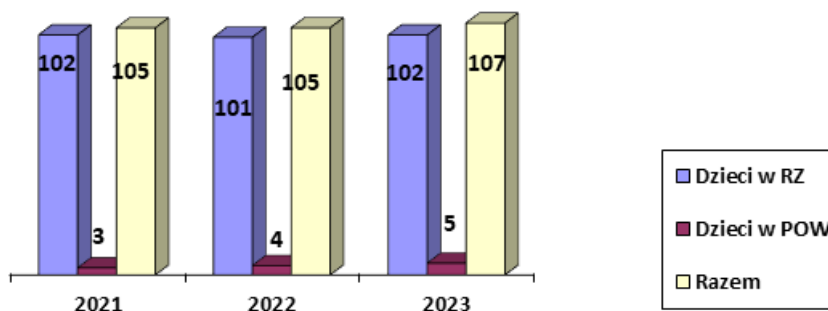
W związku z tym, iż na terenie Powiatu Grodziskiego nie funkcjonuje żadna placówka opiekuńczo – wychowawcza, Powiat zobowiązany jest do pokrywania kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu umieszczonych w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów.

Tabela nr 1

Liczba dzieci w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych w powiecie ogółem w latach 2021 – 2023 (stan w ciągu roku kalendarzowego)

Dzieci/rok	2021	2022	2023 (dane na 30.11.2023)
Dzieci w rodzinach zastępczych	102	101	102
Dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	3	4	5
Razem dzieci w pieczy zastępczej	105	105	107

Źródło: PCPR Grodzisk Wielkopolski

Powyższe zgodne jest z ideą pierwszeństwa rozwiązania trudnych sytuacji na poziomie rodzinnej pieczy zastępczej. Jest to ważne ze względu na dobro dziecka, w tym próbę podtrzymywania więzi rodzinnych dającą możliwość reintegracji rodziny.

W Powiecie Grodziskim zauważalna liczba dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej na stałym poziomie. W latach 2021-2023 żadne dziecko poniżej dziesiątego roku życia nie zostało umieszczone w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Tylko 4,67 % wszystkich dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w roku 2023 przebywało w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Wskaźnik ogólnopolski jest znacznie wyższy, dla przykładu w 2022 w Polsce wynosił 22,76%. W Powiecie Grodziskim następuje wzrost liczby rodzin zastępczych, co w procesie deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej jest pożądane i umożliwia umieszczenie dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej. Jednakże przy wzrastającej liczbie dzieci, które trafiają do pieczy zastępczej pożądane jest ciągle pozyskiwanie nowych rodzin zastępczych, szkolenie i wspieranie ich. W chwili obecnej w niektórych rodzinach zastępczych zawodowych oraz niezawodowych umieszczonych jest więcej niż troje dzieci, co jest niezgodne z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Powodem takiej sytuacji jest zwykle zasada nierozdzielania rodzeństwa, a także fakt, iż środowisko wychowawcze rodzin zastępczych jest lepszą formą opieki nad dziećmi niż placówka opiekuńczo-wychowawcza.

Liczba dzieci przebywających poza rodziną biologiczną jest nadal duża. Jest to zjawisko niepokojące przede wszystkim dlatego, iż rodzina naturalna jest najlepszym środowiskiem do wychowania i rozwoju dziecka.

Na dzień 30.11.2023 roku 91 dzieci przebywało na terenie Powiatu Grodziskiego w rodzinach zastępczych. Oprócz tego 7 dzieci z terenu Powiatu Grodziskiego przebywało w rodzinach zastępczych poza naszym powiatem. Natomiast Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Wielkopolskim w okresie całego roku do dnia 30 listopada 2023 opiekowało się 23 dziećmi pochodzącymi z poza terenu naszego powiatu, ale przebywających w naszych rodzinach zastępczych.

W 2023 roku na terenie Powiatu Grodziskiego funkcjonowało 54 rodzin zastępczych, w tym dwie rodziny zawodowe oraz 2 rodzinne domy dziecka. W roku 2023 roku powstało 5 nowych rodzin zastępczych, w tym jedna rodzina zastępcza niezawodowa.

W przypadku dzieci, które pozostają w rodzinnej pieczy zastępczej należy podejmować prace z rodzicami biologicznymi tak, aby dzieci jak najszybciej mogły powrócić do środowiska rodzinnego,

co należy do zadań samorządu gminnego. Niezbędnym warunkiem realizacji tego zadania jest otwarcie się zarówno rodziców, jak i dzieci na działania pomocowe (czyli gotowość przyjęcia pomocy), wytrwałość w dążeniu do celu, a co najważniejsze - motywacja do działania, której fundamentem powinna być wizja rodziny zintegrowanej, harmonijnej, w której zarówno rodzice, jak i dzieci znajdują wzajemne oparcie i chęć do działania.

Od kilku lat zauważalny jest proces odpływu dzieci z pieczy zastępczej, chociaż nie jest on wysoce zadawalający.

W 2021 roku troje dzieci wróciło do rodziny biologicznej, troje dzieci zostało przeniesionych do rodziny zastępczej na terenie innego powiatu, pięcioro pełnoletnich wychowanków usamodzielniało się, dwoje dzieci opuściło rodzinę i zostało umieszczone w Młodzieżowych Ośrodkach Wychowawczych, dwoje dzieci wraz z rodziną zastępczą przeprowadziło się na teren innego powiatu.

W roku 2022 jeden wychowanek został umieszczony w placówce opiekuńczo-wychowawczej, jedno dziecko zostało przysposobione, troje pełnoletnich wychowanków usamodzielniało się.

W roku 2023 jedno dziecko zostało umieszczone w pieczy bieżącej w rodzinie przygotowującej się do przysposobienia, dwoje dzieci zostało przysposobionych, czworo dzieci wróciło do rodziny biologicznej, czworo dzieci usamodzielniało się.

Działania interdyscyplinarnego zespołu podejmowane wobec dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej oraz praca rodziny zastępczej nad powrotem dzieci z pieczy zastępczej zaowocowała tym, iż **29 dzieci opuściło system pieczy zastępczej w latach 2021-2023.**

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Wlkp. prowadzi szczególne działania, aby zgodnie z założeniami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej małe dzieci, powracają do swoich rodziców biologicznych albo, kiedy nie istnieje taka możliwość, zostały przysposobione przez innych rodziców. Zauważamy, iż tylko 17 dzieci, czyli 18,68 % dzieci w rodzinnej pieczy w naszym powiecie na koniec roku 2023 było w wieku do 6 lat.

W roku 2023 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Wlkp. prowadziło statystyki dotyczące tego, ilu rodziców biologicznych stara się pracować nad tym, aby odzyskać swoje dzieci oraz ilu z tych rodziców ma jakikolwiek kontakt ze swoim dzieckiem, co w znaczący sposób wpływa na szansę powrotu dziecka do środowiska rodziny biologicznej. Dane statystyczne za okres od 01stycznia 2023 r. do dnia 30 listopada 2023 r. pokazały nam, że:

- 20,59 % dzieci posiada kontakt telefoniczny lub za pomocą social mediów z matką biologiczną
- 19,1 % dzieci posiada kontakt osobisty z matką
- 17,65 % dzieci posiada kontakt telefoniczny lub za pomocą social mediów z ojcem biologicznym
- w przypadku 2,94 % dzieci matka biologiczna walczy o odzyskanie władzy rodzicielskiej nad dziećmi (3 rodzeństwa)
- w przypadku 7,84% dzieci ojciec biologiczny walczył o odzyskanie władzy rodzicielskiej nad dziećmi (3 rodzeństwa powróciła do ojca, pozostało 1 dziecko nadal przebywa w rodzinie zastępczej)
- w przypadku 4,9% dzieci rodzice biologiczni walczą o odzyskanie władzy rodzicielskiej nad dziećmi (1 dziecko powróciło do rodziców biologicznych, 4 rodzeństwa nadal przebywa w rodzinach zastępczych).

Niestety, nie ma narzędzi psychologicznych, ani prawnych, które mogłyby przyczynić się do procesu zmiany nastawienia rodziców biologicznych w ten sposób, aby rozpoczęli pracę nad zniwelowaniem powodów odebrania im dzieci i umieszczenia w pieczy zastępczej.

3. Poszukiwanie miejsc w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Wielkopolskim w przypadku otrzymania postanowienia Sądu Rejonowego III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Grodzisku Wielkopolskim o konieczności umieszczenia dziecka lub rodzeństwa w rodzinnej pieczy zastępczej lub w instytucjonalnej pieczy zastępczej zawsze w pierwszej kolejności stara się umieścić dzieci w rodzinach zastępczych na terenie powiatu grodziskiego. W przypadku braku możliwości zabezpieczenia dzieci na terenie powiatu grodziskiego tutejsza jednostka wysyła zapytania pisemne lub dzwoni z prośbą o umieszczenie do innych powiatów. Niestety liczba wysłanych zapytań równała się liczbie negatywnych odpowiedzi, co oznacza, iż brakuje miejsc nie tylko w rodzinnej pieczy zastępczej, ale także w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Dla naszego powiatu, który nie ma w swoich zasobach placówki opiekuńczo-wychowawczej, jest to zjawisko mocno niepokojące.

Wychowankowie, którzy na mocy postanowień sądu powinni być umieszczeni w pieczy instytucjonalnej przez długi okres (nawet kilku miesięcy) oczekują na miejsce w placówce, przebywając w tym czasie albo w swojej rodzinie, albo w rodzinie zastępczej, w której już z różnych względów nie powinni pozostawać.

Nasza jednostka otrzymuje odpowiedzi negatywne na prośbę o skierowanie, a powodem jest albo brak miejsc, albo to, iż inne powiaty „rezerwują” miejsce dla dzieci ze swojego powiatu. Wynika to z ogólnopolskiego problemu związanego z brakiem miejsc w pieczy zastępczej.

Poniższa tabela przedstawia liczbę wysłanych zapytań.

Rodzaj zapytania	2021		2022		2023	
	Rodzinna piecza zastępcza	Instytucjonalna piecza zastępcza	Rodzinna piecza zastępcza	Instytucjonalna piecza zastępcza	Rodzinna piecza zastępcza	Instytucjonalna piecza zastępcza
Chłopiec ur. 2007 Chłopiec ur. 2006 (rodzeństwo)	-	465 dla każdego dziecka	-	504 dla każdego dziecka	-	-
Dziewczynka ur. 2006	-	184	-	30	-	-
Chłopiec ur. 2019 Chłopiec ur. 2018 Chłopiec ur. 2015 (rodzeństwo)	-	-	-	-	488 dla każdego dziecka	-
Dziewczynka ur. 2006	-	-	-	-	-	280
Razem	0	549	-	534	488	280

Jak widać dane powyższe są naprawdę zatrważające.

W listopadzie 2023 rozpoczęła się Ogólnopolska kampania „Już jesteś?” mająca promować idee rodzicielstwa zastępczego. Widzimy wymowny plakat informujący nas wszystkich, że 15 400 dzieci czeka, by ktoś został dla nich rodziną zastępczą.

IV. Efekty realizacji „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Grodziskim na lata 2021 – 2023

Analiza realizacji w/w Programu na przełomie trzech lat.

A. EFEKTY

·Istnienie niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych. Na dzień 30 listopad 2023 w naszym Powiecie funkcjonowały dwa rodzinne domy dziecka, cztery rodziny zastępcze zawodowe. W okresie od 2021 do 2023 roku powstało 13 nowych rodzin, w tym 5 rodzin niezawodowych, jednak 1 rodzina zastępcza spokrewniona rozwiązała się z uwagi na odzyskanie władzy rodzicielskiej przez rodziców biologicznych.

·Proces kwalifikacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w naszym Powiecie prowadzi organizator rodzinnej pieczy zastępczej, czyli PCPR w Grodzisku Wlkp. Szkolenia rodzin zastępczych od stycznia roku 2014 odbywają się na terenie naszego powiatu, gdyż kadra specjalistyczna Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Wlkp. decyzją Ministra Pracy i Polityki Społecznej uzyskała kwalifikacje do prowadzenia szkoleń rodzin zastępczych zgodnie z autorskim programem przygotowanym przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Wlkp. Nasza

jednostka zorganizowała szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i rodziny zastępczej spokrewnionej. Przeprowadzone zostały specjalistyczne badania na podstawie, których dla każdego uczestnika szkolenia sporządzono opinię psychologiczno – pedagogiczną. W 2021 roku przeszkolone zostały 4 rodziny zawodowe, 4 rodziny spokrewnione oraz jedna niezawodowa.

W roku 2022 zostały przeszkolone 11 rodzin (3 spokrewnione oraz 8 niezawodowych), a w roku 2023 do dnia 30 listopada przeszkolone zostały 4 rodziny zawodowe i 4 niezawodowe.

Na koniec listopada 2023 kolejne trzy rodziny zostały zakwalifikowane na szkolenie.

Wszystkie szkolenia odbywają się zgodnie z wewnętrzną procedurą organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, a także wymaganiami ustawowymi.

Zmniejszenie liczby dzieci w wieku poniżej 10 roku życia przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W placówkach w chwili obecnej nie przebywa żadne dziecko z naszego powiatu poniżej dziesiątego roku życia.

Nastąpiło także wsparcie istniejących rodzin zastępczych poprzez organizowanie grup wsparcia oraz szkoleń mających na celu podniesienie ich kompetencji opiekuńczo – wychowawczych. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej na bieżąco reagowali na problemy w rodzinach zastępczych, prowadzili szkolenia i działalność informacyjną podczas spotkań realizowanych przez nasze Centrum. Poniższe tabele obrazują liczbę osób uczestniczących oraz tematykę spotkań.

GRUPY WSPARCIA

Lp.	Tematyka spotkania	Data	Liczba uczestników
1.	Sytuacja emocjonalna dziecka w czasie pandemii	11.05.2021 r.	5
2.	Dorastanie dziecka - rola opiekuna	24.05.2021 r.	3
3.	Przygotowanie dziecka do samodzielności	31.05.2021 r.	4
4.	Zadania rodzica zastępczego zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	07.06.2021 r.	8
5.	Wsparcie dla rodziców dzieci w wieku nastoletnim	10.06.2021 r.	5
6.	Wsparcie dla rodziców dzieci w wieku nastoletnim	28.06.2021 r.	5
7.	Wsparcie dla rodziców dzieci w wieku nastoletnim	13.07.2021 r.	5
8.	Wsparcie dla rodziców dzieci w wieku nastoletnim	05.08.2021 r.	5
9.	Wsparcie dla rodziców dzieci w wieku nastoletnim	12.08.2021 r.	5
10.	Grupa wsparcia dla nastolatków - codzienność w pieczy zastępczej	01.07.2021 r.	4
11.	Cykl spotkań dla rodziców – rozwój seksualny dziecka	01.08.2022 r.	8
12.	Cykl spotkań dla rodziców – rozwój seksualny dziecka	30.08.2022 r.	7
13.	Cykl spotkań dla rodziców – rozwój seksualny dziecka	06.09.2022 r.	3
14.	Cykl spotkań dla rodziców – rozwój seksualny dziecka	27.09.2022 r.	5
15.	Cykl spotkań dla rodziców – rozwój seksualny dziecka	04.10.2022 r.	6
16.	Spotkanie pocovidowe	18.11.2022 r.	46
17.	Dojrzałość emocjonalno – społeczna dziecka w wieku wczesnoszkolnym a wymagania szkolne	30.05.2023 r.	3
18.	Omówienie zmian w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i omówienie spraw bieżących	13.04.2023 r.	17
19.	Kontakt z rodziną biologiczną w aspekcie prawnym i psychologicznym	26.10.2023 r.	18
20.	Grupa wsparcia dla rodziców zastępczych nastolatki – mózg w przebudowie	16.11.2023 r.	16

SZKOLENIA

Lp.	Tematyka szkolenia	Data	Liczba uczestników

1	Wsparcie dla rodziców dzieci w wieku nastoletnim	28.06.2021 r.	5
2	Wsparcie dla rodziców dzieci w wieku nastoletnim	13.07.2021 r.	5
3	Wsparcie dla rodziców dzieci w wieku nastoletnim	05.08.2021 r.	5
4	Wsparcie dla rodziców dzieci w wieku nastoletnim	12.08.2021 r.	5
5	Co to jest FAS	05.10.2021 r.	8
6	Co to jest FAS	19.10.2021 r.	4
7	Warsztaty dla rodziców przygotowanie opiekuna i pozostałych uczestników pieczy do odejścia wychowanka	09.10.2021 r.	10
8	Warsztaty dla rodziców przygotowanie opiekuna i pozostałych uczestników pieczy do odejścia wychowanka	23.10.2021 r.	16
9	Warsztaty dla rodziców – Współczesne zagrożenia – internet, narkotyki, sekty. Sięganie wychowanka po używki – jak rozpoznać jak reagować, rola rodziny	12.10.2021 r.	6
10	Warsztaty dla rodziców – Współczesne zagrożenia – internet, narkotyki, sekty. Sięganie wychowanka po używki – jak rozpoznać jak reagować, rola rodziny	19.10.2021 r.	4
11	Warsztaty dla rodziców – Współczesne zagrożenia – internet, narkotyki, sekty. Sięganie wychowanka po używki – jak rozpoznać jak reagować, rola rodziny	29.10.2021 r.	6
12	Warsztaty dla rodziców – Współczesne zagrożenia – internet, narkotyki, sekty. Sięganie wychowanka po używki – jak rozpoznać jak reagować, rola rodziny	05.11.2021 r.	11
13	Babcia i dziadek rodziną zastępczą	02.12.2021 r.	7
14	Babcia i dziadek rodziną zastępczą	09.12.2021 r.	12
15	Wzmocnienie poczucia satysfakcji spełnienia funkcji rodziny zastępczej	13.12.2021 r.	12
16	Słowa mają moc, docenianie	12.01.2022 r.	15
17	Warsztaty dla rodziców – przygotowanie wychowanka do dorosłości	24.02.2022 r.	8
18	Warsztaty dla rodziców – przygotowanie wychowanka do dorosłości	28.02.2022 r.	4
19	Warsztaty dla młodzieży wchodzenie w dorosłość	21.02.2022 r.	11
20	Warsztaty dla młodzieży wchodzenie w dorosłość	28.02.2022 r.	10
21	Warsztaty dla młodzieży – edukacja seksualna	11.03.2022 r.	12

22	Warsztaty dla młodzieży – edukacja seksualna	12.03.2022 r.	5
23	Warsztaty dla młodzieży – edukacja seksualna	25.03.2022 r.	9
24	Warsztaty dla młodzieży – edukacja seksualna	26.03.2022 r.	10
25	Warsztaty dla młodzieży – edukacja seksualna	08.04.2022 r.	10
26	Warsztaty dla młodzieży – edukacja seksualna	09.04.2022 r.	9
27	Warsztaty dla rodziców przygotowanie opiekuna i pozostałych uczestników pieczy do odejścia wychowanka	09.03.2022 r.	3
28	Warsztaty dla rodziców przygotowanie opiekuna i pozostałych uczestników pieczy do odejścia wychowanka	16.03.2022 r.	5
29	Warsztaty dla rodziców przygotowanie opiekuna i pozostałych uczestników pieczy do odejścia wychowanka	30.03.2022 r.	5
30	Warsztaty dla rodziców przygotowanie opiekuna i pozostałych uczestników pieczy do odejścia wychowanka	31.03.2022 r.	4
31.	Warsztaty dla rodziców – seksualność wychowanka	26.04.2022 r.	5
32	Warsztaty dla rodziców – seksualność wychowanka	27.04.2022 r.	6
33	Profilaktyczna i interwencyjna rola rodzica	10.05.2022 r.	8
34	Warsztaty dla rodziców – seksualność wychowanka	16.05.2022 r.	8
35	Trening Umiejętności Społecznej - Zapoznanie się grupy	26.05.2022	5
36	Trening Umiejętności Społecznej - Normy społeczne	10.06.2022	5
37	Trening Umiejętności Społecznej - Emocje	28.06.2022	5
38	Opuszczenie rodziny zastępczej – budowanie planu samodzielnego życia	30.06.2022 r.	6
39	Opuszczenie rodziny zastępczej – budowanie planu samodzielnego życia	01.07.2022 r.	5
40	Trening Umiejętności Społecznej - Komunikacja interpersonalna	26.07.2022	5
41	Trening Umiejętności Społecznej - Asertywność	9.08.2022	5
42	Trening Umiejętności Społecznej - Radzenie sobie w trudnych sytuacjach	19.08.2022	5
43	Szkolenie dotyczące aspektów formalnych wyznaczenie opiekuna usamodzielnienia konstruowanie IPU uzyskania pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, zagospodarowanie i usamodzielnienie	24.08.2022 r.	8
44	Szkolenie dotyczące aspektów formalnych wyznaczenie opiekuna usamodzielnienia konstruowanie IPU uzyskania pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, zagospodarowanie i usamodzielnienie	25.08.2022 r.	9
45	Trening Umiejętności Społecznej - Samowiedza i samoświadomość	30.08.2022	5
46	Trening Umiejętności Społecznej - Współpraca (dobra i	09.09.2022	5

	zła tajemnica)		
47	Warsztaty dla młodzieży – analiza sytuacji spustowych plus budowa strategii zaradczych w kontekście współczesnych zagrożeń	10.09.2022 r.	9
48	Warsztaty dla młodzieży – analiza sytuacji spustowych plus budowa strategii zaradczych w kontekście współczesnych zagrożeń	17.09.2022 r.	6
49	Trening Umiejętności Społecznej - Zakończenie i podsumowanie zajęć	30.09.2022 r.	5
50	Warsztaty dla młodzieży – analiza sytuacji spustowych plus budowa strategii zaradczych w kontekście współczesnych zagrożeń	08.10.2022 r.	4
51	Warsztaty dla młodzieży – analiza sytuacji spustowych plus budowa strategii zaradczych w kontekście współczesnych zagrożeń	15.10.2022 r.	15
52	Warsztaty dla rodziców – jak skutecznie komunikować się z nastolatkiem	20.10.2022 r.	10
53	Warsztaty dla młodzieży – jak skutecznie komunikować się z rodzicami	04.11.2022 r.	8
54	Trening Umiejętności Społecznej - Zapoznanie się grupy	06.06.2023	6
55	Trening Umiejętności Społecznej - Emocje – rozpoznawanie emocji	22.06.2023	6
56	Trening Umiejętności Społecznej - Emocje – nazywanie trudnych emocji	29.06.2023	5
57	Trening Umiejętności Społecznej - Normy społeczne	11.07.2023	5
58	Trening Umiejętności Społecznej - Komunikacja interpersonalna, relacja	25.07.2023	5
59	Trening Umiejętności Społecznej - Umiejętności społeczne	08.08.2023	5
60	Trening Umiejętności Społecznej - Asertywność	22.08.2023	5
61	Trening Umiejętności Społecznej - Asertywność	31.08.2023	5
62	Trening Umiejętności Społecznej - Współpraca (dobra i zła tajemnica)	12.09.2023	5
63	Trening Umiejętności Społecznej - Samowiedza i samoświadomość	19.09.2023	5
64	Trening Umiejętności Społecznej - Radzenie sobie w trudnych sytuacjach- trudnych zachowaniach	03.10.2023	5
65	Trening Umiejętności Społecznej – podsumowanie zajęć, zakończenie	03.10.2023	5
66	Kontakt z rodziną biologiczną w aspekcie prawnym i psychologicznym	26.10.2023 r.	18
67	Grupa wsparcia dla rodziców zastępczych nastolatki – mózg w przebudowie	16.11.2023 r.	16

Ponadto przeprowadzono cykl specjalistycznych warsztatów (treningów umiejętności społecznych) dla 15 rodzin zastępczych pełniących opiekę dla dzieci z zespołem FAS w wymiarze 80 godzin dydaktycznych. Powyższe zajęcia odbywały się w 2022 r. oraz roku obecnym.

Zdobyta wiedza przez rodziny zastępcze i możliwość wymiany doświadczeń pozwoliły na podniesienie kompetencji rodzicielskich uczestników, a wspólnie spędzony czas odegrał ważną rolę w nawiązaniu wzajemnego kontaktu.

·W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Wlkp. w roku 2023 zatrudnionych było 4 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej na 2,75 etatu. Zatrudniony także był 1 pedagog ze środków projektu unijnego w ramach realizacji projektu „Plan na lepsze jutro plus”.

Niestety od 1 marca 2023 w naszej jednostce nie jest zatrudniony już na etat pedagog, gdyż nie otrzymaliśmy środków finansowych na powyższy etat. Zarząd Powiatu zgodził się na przesunięcie środków finansowych w ramach budżetu naszej jednostki i od września Dział współpracujący z rodzinami zastępczymi wspomaga pedagog w ramach umowy zlecenie. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej udzielają pomocy rodzinom sprawującym pieczę zastępczą w realizacji ich zadań oraz współpracują z asystentami rodziny zatrudnionymi w gminach na terenie powiatu grodzkiego, jak również innymi instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny. Koordynatorzy są w stałym kontakcie z rodzinami zastępczymi, rodzinnymi domami dziecka i ich wychowankami. Udzielają im indywidualnego wsparcia oraz specjalistycznego poradnictwa w zależności od potrzeb, udzielają wsparcia pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej. W przypadku, gdy uregulowana zostanie sytuacja prawna wychowanka koordynator informuje o tym ośrodek adopcyjny. Koordynatorzy zapewniają rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka dostęp do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej i edukacyjnej. Biorą oni udział w posiedzeniach związanych z oceną sytuacji dziecka, po których opracowują we współpracy z rodziną i asystentem rodziny plan pomocy dziecku. Koordynatorzy pomagają rodzinom pełniącym rolę pieczy zastępczej w nawiązaniu kontaktu z rodziną biologiczną dziecka.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, a także pracownicy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej współpracowali, na wniosek rodziców zastępczych, z 54 rodzinami zastępczymi (w ciągu całego roku kalendarzowego) pełniącymi opiekę nad 102 dziećmi. Ponadto koordynatorzy udzielali specjalistycznego wsparcia i indywidualnych konsultacji osobom funkcjonującym w rodzinnej pieczy zastępczej. Rodzice zastępczy oraz prowadzący rodzinny dom dziecka korzystali z indywidualnych rozmów mających charakter wspierający, a także specjalistycznego poradnictwa. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej odbywali wizyty domowe w miejscu zamieszkania rodzin zastępczych.

W okresie pandemii kontakty często odbywały się także w formie rozmów za pomocą różnych komunikatorów, za pomocą telefonów, czy też w formie wymiany mailowej.

Do dnia 30 listopada 2023 odbyły się, zgodnie z wytycznymi zawartymi w Ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku, posiedzenia zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka. **W roku 2023 przeprowadzono 168 ocen sytuacji** dziecka. W posiedzeniach uczestniczyli m.in. zaproszeni przedstawiciele szkół, ośrodków pomocy społecznej, asystenci rodziny, kuratorzy, przedstawiciele Wielkopolskiego Ośrodka Adopcyjnego w Poznaniu, rodzice zastępczy. Z każdego spotkania zespołu sporządzone zostały protokoły, których kserokopie zostały przekazane do właściwych sądów. Ponadto po posiedzeniach Zespołu opracowane zostały Plany Pomocy Dziecku umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej zawierające cele pracy z dzieckiem i rodziną, opis metod ich realizacji oraz oczekiwane efekty podejmowanych działań. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonał w roku 2023 **11 ocen rodzin zastępczych.**

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Wlkp. udzieliło rodzinom zastępczym pomoc świadczoną przez wolontariuszy. Pracownicy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej brali aktywny udział w pozyskiwaniu wolontariuszy celem wsparcia i pomocy dzieciom przebywającym w pieczy zastępczej w zakresie nauki szkolnej. W latach 2021- 2023 roku w pomoc zaangażowanych było 3 wolontariuszy. Wolontariusze wspomagali rodziny udzielając korepetycji dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej.

Zatrudniono w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Wlkp. psychologa w celu prowadzenia grup wsparcia, a także zapewnienia dostępu rodzinom zastępczym i rodzinnym domom dziecka do specjalistycznej pomocy.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej współpracował w zakresie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzenia terapii dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej z Poradnią Pedagogiczno-Psychologiczną w Grodzisku Wlkp. PCPR w Grodzisku Wlkp. pomagał rodzinom zastępczym w dostępie do usług świadczonych przez tę Poradnię.

Współpracujemy także z Poradnią dla Dzieci i Rodziny świadczącą pomoc psychologiczno-psychoterapeutyczną w Nowym Tomyślu oraz w Grodzisku Wlkp. Rodziny zastępcze kierowane są także przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej do różnych specjalistów w celu zapewnienia jak najbardziej pożądanej i kompleksowej pomocy dla dzieci, m.in. psychologów, psychiatrów dziecięcych, logopedów, neurologów, itp.

Zapewnienie kompleksowej pomocy osobom usamodzielnianym oraz większe wsparcie w realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia, w tym poprzez wsparcie rzeczowe i finansowe. Dużym wsparciem dla młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą, zarówno instytucjonalną, jak i rodzinną było

utworzenie na terenie naszego powiatu pierwszego mieszkania chronionego treningowego. W roku 2021 w mieszkaniu chronionym treningowym nie przebywał żaden wychowanek, w roku 2022 przebywało dwoje wychowanków, natomiast od roku 2023 w mieszkaniu chronionym treningowym przebywa jedna wychowanka.

·Zapewnione zostały wynagrodzenia dla rodzinnych domów dziecka i rodzin zastępczych zawodowych w roku ubiegłym.

·W roku 2023 zapewniono środki finansowe na utrzymanie lokali, w których prowadzone są rodzinne domu dziecka oraz lokali, w których zamieszkują rodziny zastępcze zawodowe

·Zapewniono również środki finansowe na przeprowadzenie niezbędnych remontów.

·Zapewniono w latach 2021-2023 zatrudnienie w rodzinnych domach dziecka oraz rodzinach zastępczych zawodowych osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

·Od 2013 r. na terenie naszego powiatu funkcjonuje Stowarzyszenie skupiające rodziny zastępcze, które w ciągu roku organizuje pikniki rodzinne z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego oraz spotkanie z Mikołajem, na których rodziny zastępcze mają okazję integrować się, wymieniać swoimi doświadczeniami, doradzać sobie nawzajem i miło spędzać czas wraz ze swoimi wychowankami.

·W celu promocji rodzicielstwa zastępczego ukazały się informacje na temat rodzinnych form pieczy zastępczej na stronie internetowej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Wlkp. oraz w mediach społecznościowych. Uruchomiliśmy także FC o nazwie I Ty Możesz Dać Komuś Bezpieczny Dom-Rodziny Zastępcze-Powiat Grodziski, na którym dzielimy się różnymi informacjami o pieczy zastępczej, a także zamieszczać materiały szkoleniowe.

B. CELE I ZADANIA:

·Zapewnienie miejsca dzieciom w pieczy zastępczej: w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

·Przyznawanie świadczeń na miesięczne utrzymanie dziecka w rodzinie zastępczej.

·Zapewnienie zgodnie z ustawą środków na utrzymanie lokalu mieszkalnego rodzinnego domu dziecka.

·Przyznawanie jednorazowego świadczenia na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka.

·Pokrycie wydatków związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki - jednorazowo lub okresowo.

·Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

·Kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

·Zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji.

·Zapewnienie pomocy i wsparcia rodzinom zastępczym.

·Prowadzenie poradnictwa (także prawnego) i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

·Współpraca z Ośrodkami Pomocy Społecznej w zakresie udzielania pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.

·Współpraca z sądami i ich organami pomocniczymi oraz innymi instytucjami w zakresie oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.

·Zapewnienie środków finansowych na funkcjonowanie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

·Zapewnienie środków finansowych na przyznanie pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie dla osób usamodzielnianych.

·Zapewnienie wsparcia dla osób usamodzielnianych, w tym także wsparcia psychologicznego.

- Dochodzenie należności od rodzin biologicznych za pobyt ich dzieci w pieczy zastępczej.
- Pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych na realizację działań z zakresu wspierania rodzinnej pieczy zastępczej.

V. Analiza zagrożeń w rodzinach i system wsparcia rodzin w gminach powiatu grodziskiego

W celu dokonania kompleksowej analizy związanej z zagrożeniem zastosowania metody izolacyjnej (umieszczenie w pieczy zastępczej) w stosunku do dzieci, zebrano informacje z ośrodków pomocy społecznej z terenu naszego powiatu, które zostały przedstawione poniżej. Jednym z wielu elementów systemu wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzin, w których istnieje realne zagrożenie umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, jest praca asystentów rodziny zatrudnionych przez ośrodki pomocy społecznej poszczególnych gmin.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby zatrudnionych asystentów w poszczególnych gminach z terenu naszego powiatu.

Tabela nr. 2 Liczba zatrudnionych asystentów rodziny w poszczególnych gminach.

Gmina/Rok	2021	2022	2023	2024 (prognozowana liczba)
Grodzisk Wlkp.	2	3	3	3
Rakoniewice	1	1	1	1
Granowo	1	1	1	1
Wielichowo	1	1	1	1
Kamieniec	1	1	1	1
Razem	6	7	7	7

Źródło: dane uzyskane z Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu grodziskiego

Asystenci obejmowali wsparciem następującą liczbę rodzin w poszczególnych gminach.

Tabela nr. 3 Liczba rodzin objętych wsparciem przez asystenta rodziny w poszczególnych gminach w latach 2021-2023 i prognoza na rok 2024.

Gmina/liczba rodzin objętych wsparciem	2021	2022	2023	2024 (prognozowana liczba)
Grodzisk Wlkp.	38	36	30	30
Rakoniewice	6	9	10	6
Granowo	10	11	14	10
Wielichowo	17	16	11	10
Kamieniec	8	9	7	8
RAZEM	79	81	72	64

Źródło: dane PCPR w Grodzisku Wlkp.

Filozofia przenikająca z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazuje na to, że pracę z rodziną należy prowadzić poprzez asystenta również wtedy, gdy dziecko zostało postanowieniem sądu umieszczone w systemie pieczy zastępczej. Jednak nie zawsze tak było i jest. Niepokojący jest fakt, iż w roku 2023 **tylko w 6 rodzinach biologicznych** (dotyczy to 12 z 79 dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej), z których dzieci przebywają w rodzinnej czy też instytucjonalnej pieczy zastępczej, **podmiot realizujący pracę z rodziną, pracował z rodziną w celu powrotu dziecka do rodziny biologicznej.** Takie dane przedstawiają ośrodki pomocy społecznej w przekazywanej dokumentacji merytorycznej do naszej jednostki. Z danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej z terenu naszego powiatu wynika także, że w roku 2023 przyznano 72 rodzinom pomoc i wsparcie ze strony asystenta rodziny, co może przyczynić się do zmniejszenia liczby dzieci pozostających poza swoją rodziną biologiczną, a także zmniejszyć liczbę rodzin w stosunku, co do których sądy rodzinne zastosują metodę izolacyjną i umieszczą dzieci poza rodziną biologiczną. Praca asystenta jest pracą niezmiernie trudną, ale niezwykle ważną dla procesu reintegracji rodziny. Ośrodki pomocy społecznej wskazują także na następujące podejmowane przez siebie działania związane z pracą z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych:

- wspieranie, wypracowywanie nowych modeli postępowania w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- poprawa warunków bytowych,

- motywowanie do zmiany wzorców przekazywanych dzieciom,
- motywowanie do podjęcia pracy przez rodziców,
- praca nad wzmocnieniem więzi rodzinnych.

Jak podkreślają pracownicy socjalni gmin i asystenci, działania powyższe dobierane są indywidualnie i dostosowywane są do sytuacji danej rodziny. Znamienne jest także to, że gminy nie korzystają z formy pomocy, jaką są rodziny wspierające. Rodziną wspierającą dla rodziny mającej trudności w opiece czy wychowaniu dzieci może być rodzina mieszkająca w sąsiedztwie lub krewni, którzy chcą pomóc i wspierać rodzinę, aby ona prawidłowo realizowała swoje zadania, oraz potrafiła opiekować się swoimi dziećmi, stosowała prawidłowe metody wychowawcze w stosunku do swoich dzieci. Ośrodki Pomocy Społecznej informują, iż na terenie ich gmin nie funkcjonują placówki wsparcia dziennego, działające na mocy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Jednakże ogólnie wiadomo, że działają w poszczególnych gminach świetlice środowiskowe, socjoterapeutyczne. Placówki te zapewniają wsparcie dzieciom poprzez opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, zagospodarowanie czasu wolnego. Są to także działania, które wspomagają wiele rodzin w wychowaniu dzieci. Świetlice nie tylko współpracują z rodzicami dzieci, ale także szkołami, do których uczęszczają dzieci. Wspieranie rodzin przypisane w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jednostce samorządu terytorialnego jaką jest gmina, działania z zakresu profilaktyki w szkołach, świetlicach, prowadzonych przez gminy, wsparcie asystenta rodziny, mediacje rodzinne, praca socjalna, poradnictwo rodzinne, to działania niezmiernie ważne i przeciwdziałające procesowi związanemu z ograniczeniem, zawieszeniem czy pozbawieniem rodzicom władzy rodzicielskiej.

Poniżej podane zostaną dane, które są niepokojące i mogą przyczynić się do wzrostu liczby wydanych postanowień sądu rodzinnego o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej.

Tabela nr 4 Liczba kierowanych przez ośrodki pomocy społecznej wniosków do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację rodziny.

Gmina/ liczba wniosków	2021	2022	2023
Grodzisk Wlkp.	5	7	16
Rakoniewice	1	1	3
Granowo	0	2	3
Wielichowo	3	1	4
Kamieniec	1	1	1

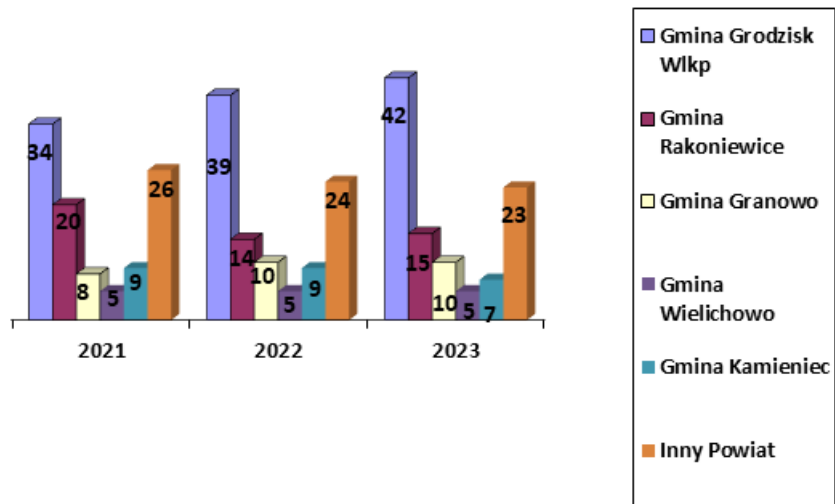
Źródło: dane pochodzą z Ośrodków Pomocy Społecznej z powiatu grodziskiego.

Tabela nr 5 Ogólna liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w poszczególnych gminach w latach 2021-2023 (dane dotyczą dzieci przebywających w danym roku kalendarzowym)

Gmina/ liczba dzieci	2021	2022	2023
Grodzisk Wlkp.	34	39	42
Rakoniewice	20	14	15
Granowo	8	10	10
Wielichowo	5	5	5
Kamieniec	9	9	7

Źródło: dane PCPR w Grodzisku Wlkp.

Wykres nr 1 liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Grodziskiego, ze względu na gminę pochodzenia oraz liczba dzieci pochodzących z innych powiatów.

VI. Wnioski z analizy pieczy zastępczej w powiecie grodziskim w latach 2021 - 2023

1. W latach 2021– 2023 wzrosła nieznacznie liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.
2. Z ogólnej liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w roku 2023, 95,33 % stanowią dzieci umieszczone w rodzinnych formach pieczy zastępczej, a 4,67 % w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.
3. Dane przedstawione przez ośrodki pomocy społecznej wskazują na wysoką skalę zagrożenia w obszarze stabilizacji rodzin biologicznych powiatu grodziskiego.
4. Powstały dwie rodziny zastępcze zawodowe.
5. Zauważalny jest proces wzrostowy wspierania rodzin zastępczych przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz przez inne formy wsparcia rodzicielstwa zastępczego.
6. Jednostki gminne pracują z bardzo małą liczbą rodzin w celu powrotu dzieci do rodziny biologicznej.
7. Znacznie wzrosła liczba szkoleń rodzin zastępczych, także prowadzone są w formie on-line.
8. Prowadzone są grupy wsparcia dla rodzin zastępczych.
9. Istnieje tendencja wzrostowa udzielania wsparcia informacyjno-szkoleniowego oraz terapeutycznego usamodzielnianej młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą.
10. Wzrasta liczba dzieci przysposobionych z terenu naszego Powiatu, w tym także przez rodziny zastępcze.
11. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zawodowych i większości niezawodowych jest wyższa niż troje dzieci.
12. Niepokojący jest wzrost braku miejsc w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w całej Polsce, a także w naszym powiecie.

VII. Wnioski do programu wynikające z analizy pieczy zastępczej

1. Intensywnie wspierać rodziny niewydolne opiekuńczo-wychowawcze na terenie poszczególnych gmin.
2. Gminy powinny wykorzystywać wszystkie formy wsparcia rodzin niewydolnych wychowawczo zapisane w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (szczególnie formę w postaci rodziny wspierającej).
3. Rozwijać system rodzinnej pieczy zastępczej poprzez pozyskiwanie kandydatów do rodzin zastępczych (promocja rodzicielstwa zastępczego).
4. Z uwagi na to, że nie wszystkie dzieci kwalifikują się do umieszczenia w rodzinnych formach pieczy zastępczej należy zachować system instytucjonalny, na zasadzie porozumień z innymi powiatami.
5. Rozwijać nadal system wsparcia dla rodzin zastępczych oraz poradnictwo specjalistyczne dla rodzinnej formy pieczy zastępczej.
6. Zatrudnić specjalistów wspierających rodziny zastępcze oraz zwiększyć zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w celu dostosowania do ilości wymaganej ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
7. Kontynuować współpracę z sądem rodzinnym, kuratorami, poradnią pedagogiczno-psychologiczną, szkołami, organizacjami pozarządowymi, ośrodkami pomocy społecznej i innymi służbami pracującymi na rzecz dziecka i rodziny.
8. Dostosować liczby dzieci w rodzinach zawodowych i niezawodowych do wymaganej ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przez utworzenie dwóch nowych rodzin zastępczych zawodowych.
9. Monitorować współpracę koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i asystentów rodziny z terenu poszczególnych gmin pracujących nad powrotem dzieci do rodziny naturalnej.
10. Wzmocnić współpracę z kuratorami sądu rodzinnego.

VIII. Cel Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 - 2026

Za generalny cel (misję) Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 -2026 uznaje się:

„Rozwój systemu pieczy zastępczej z ukierunkowaniem na rodzinne jej formy”

CELE SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU:

Cel I:

Wielokierunkowa praca z rodzinami powiatu grodziskiego zagrożonymi odebraniem dziecka, niewydolnymi w zakresie sprawowania funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz przeciwdziałanie ich dysfunkcjonalności.

Najważniejszym zadaniem jest profilaktyka, czyli zapobieganie przyczynom kierowania dzieci do zastępczych form opieki. Doświadczenia osób pracujących z rodziną wskazują na to, że w pierwszej kolejności należy wesprzeć rodzinę w sytuacji, kiedy problemy się dopiero pojawiają. Należy je niwelować, aby nie doprowadzić do kryzysu w rodzinie, do jej dysfunkcjonalności, gdyż wówczas zachodzi potrzeba umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Zatem należy położyć szczególny nacisk na systemową pracę z rodziną, która nie wypełnia swoich obowiązków w sposób prawidłowy, nie zapewnia zaspokojenia potrzeb dzieci. To właśnie w środowisku naturalnym rodziny trzeba rozpocząć proces pomocy rodzinie. Działania wspomagające i wspierające rodzinę pozwolą na wzmocnienie jej podstawowych funkcji oraz zminimalizują jej dysfunkcje i pozwolą na wzmocnienie rodzinnych funkcji. Przyczyni się to do ograniczenia liczby orzeczeń sądu rodzinnego o umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej.

Wzmocnienie rodziny jako pierwszego ogniwa systemu opieki nad rodziną i dzieckiem poprzez środowiskowe, wielozakresowe wsparcie w realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych jest zadaniem priorytetowym.

Jako powiatowa jednostka pomocy społecznej staramy się efektywnie współpracować z ops, szkołami i innymi instytucjami poprzez działania z zakresu interwencji kryzysowej, poradnictwa specjalistycznego, a także udziału pracowników naszej jednostki i OIK w działaniach z zakresu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

Lp.	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
1.	Działania profilaktyczne mające na celu zapobieganie zagrożeniom prawidłowego rozwoju dzieci i funkcjonowania rodziny poprzez m.in. poradnictwo rodzinne, prowadzenie oddziaływań profilaktycznych w szkołach, świetlicach gminnych funkcjonujących na terenie powiatu grodziskiego, wspieranie rodziców w wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez porady prawne, psychologiczne, pedagogiczne, socjalne, itp.	Na bieżąco	Placówki oświatowe, OPS-y,	Lokalne instytucje oraz organizacje pozarządowe
2.	Promowanie wartości rodziny wśród lokalnej społeczności, np. poprzez organizowanie konferencji, pogadanek w szkołach, itp.	Na bieżąco	Placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, OPS-y	Poradnia pedagogiczno-psychologiczna

Cel II:

Rozwój i realizowanie kompleksowego systemu wsparcia rodzinnych form pieczy zastępczej

Należy pozyskiwać kandydatów na niezawodowe oraz zawodowe rodziny zastępcze oraz objąć ich szkoleniami, a przede wszystkim wsparciem specjalistów. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej instytucjonalnej powinno być ostatecznością.

Lp.	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
1.	Pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze poprzez akcje promujące ideę rodzicielstwa zastępczego i szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze	2024-2026	PCPR jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej	Media, szkoły ponadgimnazjalne,
2.	Tworzenie niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych, finansowanie wynagrodzeń w/w rodzin i doposażenie w niezbędny sprzęt nowopowstałych rodzin,	Na bieżąco, po zgłoszeniu kandydatów i złożonych wnioskach	PCPR, Powiat Grodziski	
3.	Wspieranie istniejących rodzin zastępczych poprzez organizowanie specjalistycznych szkoleń mających na celu podniesienie ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, dostarczanie wiedzy i umiejętności w zakresie opieki i wychowania, pomoc w prowadzeniu mediacji w sytuacjach konfliktowych, umożliwienie udzielania pomocy pedagogicznej i psychologicznej rodzinom zastępczym w miejscu ich zamieszkania, organizacja zajęć warsztatowych dla dzieci i młodzieży o charakterze edukacyjnym, terapeutycznym oraz profilaktycznym, zapewnianie rodzinom zastępczym dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej	2024-2026	PCPR jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej	Specjalistyczne firmy szkoleniowe, Specjaliści, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Poradnie dla Dzieci i Młodzieży
4.	Zapewnienie pomocy prawnej osobom sprawującym pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego	Na bieżąco	PCPR	Starostwo Powiatowe
5.	Doposażenie mieszkań rodzin zastępczych, wypłata dodatkowych świadczeń dla rodzin zastępczych zawodowych przewidzianych w	Na bieżąco	PCPR,	Sponsorzy, fundacje, organizacje

	ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej			pozarządowe,
6.	Zatrudnienie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich w dwóch rodzinnych domach dziecka zgodnie z przepisami w/w ustawy	Zgodnie z potrzebami rodzin	PCPR, Powiat Grodziski	
7.	Organizowanie dla rodzin zastępczych pomocy wolontariuszy	Zgodnie z potrzebami rodzin	PCPR	Organizacje pozarządowe, placówki oświatowe
8.	Prowadzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych (także on-line)	Na bieżąco, w terminach do dostosowanych do potrzeb rodzin	PCPR Starostwo Powiatowe	Poradnia Pedagogiczno-Psychologiczna,
9.	Udzielanie wsparcia rodzinom zastępczym poprzez rodziny pomocowe	Zgodnie z potrzebami	PCPR, Powiat Grodziski	
10.	Zatrudnienie specjalistów (psychologa, pedagoga)	2024-2026	PCPR, Powiat Grodziski	
11.	Zatrudnianie odpowiedniej liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	Zgodnie z obowiązującymi przepisami,	PCPR, Powiat Grodziski	
12.	Zawarcie umowy na nową rodzinę zastępczą zawodową, przede wszystkim o pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego		PCPR, Powiat Grodziski	
13.	Partycypowanie rodziców biologicznych w ponoszeniu kosztów utrzymania dzieci w formach pieczy zastępczych, dochodzenie świadczeń alimentacyjnych od rodziców biologicznych na rzecz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	2024-2026	PCPR, Starosta Grodziski	
14.	Współpraca z jednostkami realizującymi zadania z zakresu rehabilitacji i wsparcia dzieci i osób niepełnosprawnych w celu kompleksowego wsparcia rodzin zastępczych wychowujących dzieci niepełnosprawne	2024-2026	PCPR, Powiat Grodziski	Szkoły, poradnie, placówki rehabilitacyjne, placówki wczesnego wsparcia rozwoju

Cel III:

Wielokierunkowa praca z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.

W przypadku dzieci pozostających w rodzinnej opiece zastępczej należy podejmować pracę z rodzicami biologicznymi tak, aby dzieci jak najszybciej mogły powrócić do środowiska rodzinnego. Niezbędnym warunkiem realizacji tego zadania jest otwarcie się zarówno rodziców, jak i dzieci na działania pomocowe (czyli gotowość przyjęcia pomocy), wytrwałość w dążeniu do celu, a co najważniejsze - motywacja do działania, której fundamentem powinna być wizja rodziny zintegrowanej, harmonijnej, w której zarówno rodzice, jak i dzieci znajdują oparcie i chęć do działania.

Lp.	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
1.	Wzbudzanie i podtrzymywanie motywacji rodzin biologicznych do współpracy i uświadamianie rodzicom, że dzieci zawsze ich potrzebują i że to oni powinni stanowić oparcie dla domu niezależnie od sytuacji, w jakiej aktualnie sami się znajdują- indywidualne	Na bieżąco	Asystenci rodzin, OPS, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej,	Lokalne instytucje i organizacje OIK

	konsultacje, pomoc prawna			
2.	Pomoc w przywróceniu równowagi w rodzinie, uświadomienie rodzicom biologicznym oraz dzieciom ich ról społecznych i podjęcie obowiązków przypisanych tym roloom zgodnie z oczekiwaniami społeczeństwa- możliwość organizowania zajęć warsztatowych, kontakt, indywidualne rozmowy z rodzinami, wsparcie psychologiczno- pedagogiczne	Na bieżąco,	Asystenci rodzin, OPS koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, PCPR	Lokale instytucje i organizacje OIK
3.	Współpraca asystentów rodziny i koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej	Na bieżąco	Asystenci rodzin, pracownicy socjalni ops, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, organizator rodzinnej pieczy zastępczej,	

Cel IV:

Wspieranie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej

Osoby usamodzielniające się w pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej) zazwyczaj nie mogą liczyć na wsparcie za strony swoich rodzin biologicznych. Dlatego też ważnym zadaniem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Wlkp. jest wspieranie młodych osób, które opuszczają rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne w zakresie procesu usamodzielnienia poprzez m.in. pomoc w uzyskaniu wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, a także wsparcie finansowe i rzeczowe. Działania te, w zależności od potrzeb osoby usamodzielnianej, powinny również polegać na aktywizowaniu jej do uczestnictwa w życiu społecznym czy też w podejmowaniu działań na rzecz konstruktywnych zmian w swoim życiu.

Lp.	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
1.	Pomoc w pozyskiwaniu mieszkania z zasobów gminy	Na bieżąco	Opiekun usamodzielnienia, samorządy gminne	Lokalne instytucje i organizacje
2.	Zapewnienie miejsca w mieszkaniach chronionych	Na bieżąco	PCPR, Powiat Grodziski	Starostwo Powiatowe, organizacje pozarządowe
3	Wspieranie finansowe i rzeczowe	Na bieżąco	PCPR,	Starostwo Powiatowe
4.	Wspieranie osób usamodzielnianych w aktywnym uczestnictwie w życiu społecznym, kontynuowanie nauki i uzyskiwaniu kwalifikacji zawodowych	Na bieżąco	PCPR, opiekun usamodzielnienia	Szkoły ponadgimnazjalne,
5	Realizacja projektu partnerskiego z ROPS w Poznaniu w ramach środków z Unii Europejskiej na rzecz osób usamodzielnianych zagrożonych wykluczeniem społecznym	Na bieżąco	PCPR, opiekun usamodzielnienia	Starostwo Powiatowe, Samorząd Wojewódzki
6.	Motywowanie do aktywnego poszukiwania pracy i pomocy w zakresie przygotowania do wejścia na rynek pracy	Na bieżąco	PCPR, opiekun usamodzielnienia	Lokalne instytucje i organizacje

7.	Wczesne przygotowywanie wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej do procesu usamodzielnienia	Na bieżąco	PCPR, rodziny zastępcze.	
8.	Wspieranie osób usamodzielnianych przez psychologa i prawnika	Na bieżąco	PCPR	

Cel V:

Utrzymanie poziomu świadczonych usług na terenie powiatu grodzkiego w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej

Lp.	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
1.	Wspieranie pełnoletnich wychowanków przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej w ich procesie usamodzielnienia	Na bieżąco	PCPR	
2.	Bieżące monitorowanie wolnych miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie województwa wielkopolskiego i województwach sąsiadujących z naszym województwem w celu realizacji postanowień o umieszczeniu dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej	Na bieżąco	PCPR	Wielkopolski Urząd Wojewódzki

Cel VI:

Podniesienie jakości usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.

Lp.	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy
1.	Współpraca służb pomocy społecznych i nie tylko pracujących na rzecz pomocy dziecku i rodzinie	Na bieżąco	PCPR, OPS	Sąd, Kuratela Sądowa, Policja, OPS-y, organizacje pozarządowe
2.	Doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej oraz innych podmiotów	2025r. - 2026 r.	PCPR	Organizacje pozarządowe, Poradnia pedagogiczno-psychologiczna
3.	Udział w szkoleniach, konferencjach, seminariach z zakresu pomocy dziecku i rodzinie	Na bieżąco	PCPR	

Podsumowanie zadań wynikających z Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 - 2026:

- Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- Ustalenie corocznego limitu rodzin zastępczych zawodowych,
- Przyznawanie świadczeń na miesięczne utrzymanie dziecka w rodzinie zastępczej,
- Zapewnienie wynagrodzeń dla rodziny zastępczej zawodowej i rodzinnych domów dziecka,
- Zapewnienie środków finansowych na utrzymanie rodziny pomocowej,
- Zapewnienie zgodnie z ustawą środków na utrzymanie lokalu mieszkalnego rodzin zawodowych i rodzinnego domu dziecka,
- Zatrudnienie wymaganej, zgodnie z ustawą, liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej,
- Zatrudnienie zgodnie z ustawą osoby zajmującej się opieką i wychowaniem oraz osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarczych, na wniosek rodziny zawodowej,

·Zapewnienie zgodnie z ustawą środków na pokrycie kosztów związanych z remontem lub ze zmianą lokalu,

·Zapewnienie środków finansowych na dofinansowanie wypoczynku dla dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej i rodzin zastępczych:

·W ramach środków budżetu powiatu i rozeznania potrzeb umożliwienie:

- a) dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- b) przyznania świadczeń na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka - jednorazowo,
- c) pokrycia wydatków związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki - jednorazowo lub okresowo.

·Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,

·Kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,

·Zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji,

·Zapewnienie podnoszenia poziomu wiedzy pracowników organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej,

·Zapewnienie pomocy i wsparcia rodzinom zastępczym,

·Prowadzenie poradnictwa (także prawnego) i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,

·Współpraca z Gminnymi Ośrodkami Pomocy Społecznej w zakresie udzielania pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej,

·Współpraca z Sądami i ich organami pomocniczymi oraz innymi instytucjami w zakresie oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej,

·Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin biologicznych i zastępczych,

·Zapewnienie środków na funkcjonowanie instytucjonalnej pieczy zastępczej,

·Zapewnienie środków na przyznanie pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie dla osób usamodzielnianych,

·Zapewnienie wsparcia dla osób usamodzielnianych,

·Dochodzenie należności od rodzin biologicznych za pobyt ich dzieci w pieczy zastępczej,

·Pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację Programu, w tym środków rządowych.

IX. Zakładane rezultaty realizacji programu

1. Zwiększenie świadomości lokalnej odnośnie wartości rodziny poprzez podejmowanie działań profilaktycznych i promujących wartości rodzinne.
2. Postrzeganie rodzin zastępczych jako „wspierających” system pomocy społecznej.
3. Wzmocnienie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych bezradnością opiekuńczo-wychowawczą oraz rodzin dysfunkcyjnych.
4. Zwiększenie liczby niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych.
5. Utworzenie rodziny zastępczej zawodowej o charakterze pogotowia rodzinnego.
6. Pomoc wolontariuszy na rzecz rodzinnych form pieczy zastępczej.
7. Wsparcie rodziców zastępczych przez organizacje pozarządowe.
8. Kompleksowa diagnoza i szkolenia kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
9. Wsparcie istniejących rodzin zastępczych poprzez organizowanie specjalistycznych szkoleń mających na celu podniesienie ich kompetencji opiekuńczo - wychowawczych, prowadzenie grup wsparcia, zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy, doposażenie ich mieszkań i przyznawanie dodatkowych świadczeń dla rodzin zastępczych zawodowych, zatrudnianie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich oraz organizowanie pomocy wolontariuszy.
10. Zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w liczbie wymaganej ustawą celem udzielania pomocy rodzinom sprawującym pieczę zastępczą w realizacji ich zadań oraz współpracy z asystentami rodziny zatrudnionych w gminach na terenie powiatu grodzkiego.
11. Zatrudnienie specjalistów przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.
12. Zapewnienie kompleksowej pomocy osobom usamodzielnianym oraz większe wsparcie w realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia, w tym poprzez wsparcie rzeczowe i finansowe.
13. Wzmocnienie procesu aktywizowania osób usamodzielnianych do uczestnictwa w życiu społecznym, kontynuowania nauki, uzyskiwania kwalifikacji zawodowych oraz podejmowania pracy.
14. Nabycie przez wychowanka umiejętności prospołecznych i zawodowych.
15. Zwiększenie liczby dzieci wracających z pieczy zastępczej pod opiekę rodziny biologicznej.
16. Wsparcie przez organizacje pozarządowe pracowników pomocy społecznej i kadry współpracującej w ramach realizacji usług na rzecz dziecka i rodziny.
17. Poznawanie i wdrażanie dobrych rozwiązań w obszarze pomocy dziecku i rodzinie.

X. Limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2024 - 2026

1. Liczba dzieci z poszczególnych gmin powiatu zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej - dane z ośrodków pomocy społecznej powiatu.

Gmina	2024	2025	2026
Grodzisk Wlkp.	6	5	4
Wielichowo	2	3	2
Kamieniec	5	3	3
Granowo	3	Nie przewidują	Nie przewidują
Rakoniewice	17	17	17
Łącznie	33 dzieci	28 dzieci	26 dzieci

Źródło: Dane pochodzą z Ośrodków Pomocy Społecznej Powiatu Grodziskiego

2. Limit rodzin zawodowych latach 2024 - 2026.

Limit rodzin zawodowych określony został na podstawie danych uzyskanych z gmin powiatu grodziskiego i przedstawionych w punkcie 1 oraz rozeznania potrzeb i praktyki w zakresie liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, przedstawia się on następująco:

1. Rok 2024 – 4 rodziny zastępcze zawodowe, 2 rodzinne domy dziecka, ewentualnie przekształcenie jednej rodziny zastępczej zawodowej w rodzinę zastępczą zawodową pełniącą funkcję pogotowania rodzinnego,

2. Rok 2025 – 5 rodzin zastępczych zawodowych, 2 rodzinne domy dziecka, zakłada się powstanie 1 nowej rodziny zawodowej,

3. Rok 2026 – 6 rodzin zastępczych zawodowych w tym jedna pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego, 2 rodzinne domy dziecka, zakłada się powstanie 1 nowej rodziny zawodowej.

XI. Planowany budżet programu

Przedstawiony poniżej w formie tabelarycznej projekt budżetu przedstawia zaplanowane wydatki na realizację Programu w latach 2024 – 2026.

Z uwagi, że trudno w sposób jednoznaczny przewidzieć skutki wdrożenia Programu zaplanowany budżet może ulec zmianie.

Finansowanie Programu

Lp.	Wyszczególnienie	Lata		
		2024	2025	2026
1.	Wydatki dotyczące utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych			
	Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej spokrewnionej	323 640,00	372 186,00	428 013,00
	Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej niezawodowej	571 620,00	657 361,00	755 968,00
	Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinnych domach dziecka	195 984,00	225 381,00	259 189,00
	Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej zawodowej	228 648,00	262 946,00	302 388,00
	Dodatek na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub umieszczone na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich	65 760,00	75 624,00	86 968,00
	Dofinansowanie do wycofania dziecka	5000,00	5000,00	5000,00
	Świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	20 000,00	20 000,00	20 000,00
	Świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych	2 500,00	2 500,00	2 500,00
	Środki finansowe na utrzymanie lokalu dla rodzin zastępczych	100 000,00	100 000,00	100 000,00
	Świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem remontu	10 000,00	10 000,00	10 000,00
	Wydatki dotyczące osób usamodzielnianych z pieczy zastępczej (kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie)	100 000,00	115 000,00	132 250,00
	Wydatki dotyczące osób usamodzielnianych z placówek opiekuńczo-wychowawczych (kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie)	30 000,00	34 500,00	39 675,00
	Wydatki związane z pokryciem kosztów dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na podstawie zawartych porozumień	410 000,00	471 500,00	542 225,00
2.	Wynagrodzenia rodzin zawodowych i specjalistów wraz ze składkami ZUS i FP	2024	2025	2026
	Zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej	260 300,00	299 345,00	344 246,00
	Rodziny zastępcze zawodowe i zawodowe specjalistyczne	206 400,00	234 360,00	272 964,00
	Rodzinny dom dziecka	112 800,00	129 720,00	149 178,00

	Wynagrodzenie dla osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich	40 000,00	40 000,00	12 240,00
	Zapewnienie badań psychologicznych dla kandydatów na rodzinę zastępczą i dla rodzin zastępczych	24 800,00	24 800,00	24 800,00
3.	Wolontariat	0	0	0
4.	Porozumienia – umieszczenia dzieci z powiatu grodziskiego w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów	Dotacja: 28 000,00 Wydatek: 81 000,00	28 000,00 93 000,00	28 000,00 93 000,00
5.	Mieszkanie chronione	10 000,00	10 000,00	10 000,00

Źródło: dane PCPR Grodzisk Wlkp.

Dochody:

	2024	2025	2026
Porozumienie z jednostkami samorządu terytorialnego – powiatami właściwymi ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem po raz pierwszy w pieczy zastępczej Dochody z gmin	560 000,00	580 000,00	600 000,00

Źródło: dane PCPR Grodzisk Wlkp.

Uwaga: Zgodnie z art. 86 ust. 1 i 2 ustawy wysokości wynagrodzeń i świadczeń dla rodzin zastępczych są waloryzowane corocznie wskaźnikiem wynagrodzeń, natomiast wysokość świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej, w tym także dla dziecka niepełnosprawnego podlega waloryzacji wskaźnikiem cen towarów i usług konsumpcyjnych ogłaszanych przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

XII. Projektowane źródła finansowania programu

Źródłem finansowania zadań Powiatowego Programu Pieczy Zastępczej na lata 2024-2020 są środki finansowe:

1. Z budżetu powiatu grodziskiego;
2. Z budżetu Państwa,
3. Z budżetów samorządów gminnych, zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy,
4. Z budżetów powiatowych, zgodnie z art. 191 ust.5 ustawy
5. Z odpłatności rodziców,
6. Środki pozyskane w ramach funduszy europejskich.

XIII. Beneficjenci programu

1. Dzieci przebywające w pieczy zastępczej;
2. Rodziny zastępcze i osoby prowadzące rodzinne domy dziecka;
3. Rodzice naturalni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
4. Osoby usamodzielniane,
5. Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego dziecka,
6. Rodziny pomocowe sprawujące czasową opiekę nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziców,
7. Wolontariusze pracujący na rzecz rodzinnych form pieczy zastępczej,
8. Realizatorzy usług rodzinnej pieczy zastępczej.

XIV. Realizatorzy programu

Koordynatorem Programu jest Powiatowe Centrum pomocy Rodzinie w Grodzisku Wlkp., jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej wraz zespołem ds. rodzinnej pieczy zastępczej, przy współpracy;

§Rodzin zastępczych,

§Ośrodków Pomocy Społecznej ,w tym asystentów rodzin,

§Poradnia Pedagogiczno-Psychologiczna,

§Sędziów i Kuratorów Sądu Rejonowego Wydziału Rodzinnego i Nieletnich,

§Służba zdrowia,

§Policji,

§Starostwa Powiatowego,

§Instytucji oświatowych,

§Organizacji pozarządowych, Kościołów i związków wyznaniowych.

XV. Monitoring i ewaluacja programu

Monitoring programu będzie polegał na zbieraniu danych dotyczących zrealizowanych zadań w ramach programu od podmiotów zaangażowanych w realizację Programu przez koordynatora Programu: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Wlkp., w celu oceny, czy Program osiąga założone dla siebie cele.

Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań. Celem ewaluacji naszego Programu są następujące stwierdzenia:

- czy zagwarantowano wystarczające środki finansowe na realizację Programu,
- czy do pieczy zastępczej trafiają tylko te dzieci, których rodzice mimo wsparcia ze strony Gminy nie wypełniają swoich obowiązków,
- czy program stwarza możliwości postępu w zakresie rozwoju rodzin zastępczych,
- czy współpraca z Ośrodkiem Pomocy Społecznej (asystentem rodziny) z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej stwarza właściwe warunki do współdziałania rodziny biologicznej z rodziną zastępczą lub placówką opiekuńczo-wychowawczą,
- w jakim stopniu warunki bazowe, wyposażenie w sprzęt i realizacja świadczeń oraz organizacja pracy gwarantują realizację założonych celów.

Podstawę ewaluacji stanowią będą:

- wypowiedzi ustne partnerów i beneficjentów Programu,
- plany pomocy dziecku,
- spotkania dzieci z rodzicami,
- artykuły prasowe i zdjęcia,
- indywidualne programy usamodzielnienia,
- ocena sytuacji dziecka,
- wydane decyzje administracyjne dotyczące przyznanych świadczeń,
- wysokość środków finansowych na realizację zadań przyjętych w uchwale budżetowej Powiatu Grodziskiego w każdym roku objętym Programem.

Zagrożenia dla realizacji działań ujętych w Programie:

1. Niewystarczająca ilość środków finansowych przeznaczonych na rozwój pieczy zastępczej,
2. Niewystarczająca liczba kandydatów na pełnienie funkcji rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka,
3. Brak kandydatów na przyjęcie do rodzinnej pieczy zastępczej dzieci niepełnosprawnych, z zaburzeniami zachowania lub nastolatków,
4. Brak miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
5. Brak współpracy ze strony naturalnych rodziców w celu powrotu dziecka do rodziny,
6. Utrudnianie przez naturalnych rodziców procesu przysposobienia dziecka,
7. Długotrwałe procesy regulowania sytuacji prawnej dziecka,
8. Trudności we współpracy z innymi instytucjami zaangażowanymi w pomoc dziecku i rodzinie,
9. Brak współpracy usamodzielniających się wychowanków zastępczych form opieki w procesie usamodzielnienia (nierealizowanie indywidualnych programów usamodzielnienia).

Monitorowanie „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Grodziskim na lata 2024 - 2026” odbywać się będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonywania zadań oraz analizy zbieranych informacji nt. realizacji kierunków działań ujętych w Programie. Informacje te przedkładane będą Radzie Powiatu i Zarządowi Powiatu w corocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Wielkopolskim.

Program ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb.

Projekt Programu, opracowany przez Dyrektora
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w
Grodzisku Wlkp. we współpracy
z Zespołem Do Spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej
Przedkłada Dyrektor Centrum
Agnieszka Brambor-Nolka.

Uzasadnienie

DO UCHWAŁY NR LXII/441/2023 RADY POWIATU GRODZISKIEGO

z dnia 19 grudnia 2023 r.

w sprawie uchwalenia „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 -2026”

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U z 2023 r., poz. 1426 ze zmianami) do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Obecny program jest opracowany na podstawie oceny i analizy efektów realizacji 3-letniego „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021-2023”, uwzględniając dane pozyskane od ośrodków pomocy społecznej i dane własne jednostki.

W związku z tym podjęcie uchwały jest zasadne